

Rok 2023 byl pro botanické oddělení velmi pestrý, vznikla nová výsadba Severoamerické prémie, proběhlo několik revitalizačních úprav stávajících expozic a zároveň také nastalo období výrazných personálních změn.

Velké úpravy se letos dočkala část areálu zahrady nad výběhem lam vikuň. Svah, zarostlý dřevinami, který byl až do letošního roku nevyužívaným koutem zahrady se po rozsáhlých terénních úpravách proměnil v expozici Severoamerické prémie a užitkových plodin.

Jednotlivé záhony připodobňují typy společenstev od nízkostébelné až po vysokostébelnou prérii, lem původní vodoteče potom zahrnuje vlhkomilné druhy severoamerických rostlin. Výsadba je koncipovaná v moderním směru takzvaných extenzivních trvalkových výsadeb, které vyžadují minimální péči a mají nízké nároky na závlivu. Charakteristickým prvkem nízkostébelné prémie je tráva moskytovka (*Bouteloua*), doplňují ji vyšší kvetoucí trvalky rodů třapatkovka (*Echinacea*), krásnoočko (*Coreopsis*), svíčkovec (*Gaura*) nebo křovité baptisie. Středně až vysokostébelné prerii dominuje tráva proso prutnaté (*Panicum virgatum*), jehož listy se na podzim barví od oranžové přes červenou až po temně fialovou, v závislosti na konkrétním kultivaru. Od pozdního léta mezi travinami rozkvétají astříčky (*Symphyotrichum*) a zavinutky (*Monarda*), tyto aromatické byliny poskytují pastvu včelám a najdou využití i jako léčivky. V neposlední řadě je naše expozice doplněná o jarní aspekt cibulovin ladoníky (*Camassia*) a česneky (*Allium*).

Celá výsadba se napojuje na políčka věnovaná užitkovým rostlinám původem ze severní a jižní Ameriky. Najdeme zde kulturní plodiny, jako brambory, papriky a rajčata, které doplňuje i méně známá zelenina a další plodiny. Na dlouhou historii polykulturního zemědělství poukazuje společné pěstování „tří sester“ tedy kukuřice, fazolí a tykví. Tematické typy jistě zaujme děti, zároveň však také odkazuje na dědictví původních obyvatel amerického kontinentu.

Pokud se vydáme od prérijních výsadeb podél výběhu lam a kapybar, jistě si ve jihoamerické části zahrady všimneme také přestavby skleníků s ukázkami suchomilných rostlin, především kaktusů, z oblastí Peru, Bolívie, Chile a Argentiny.

Na protější straně, při africko-asijském pavilonu, byla letos expozice okénko do soukromí rostlin rozšířena o dvě vitríny s kolekcí semen a plodů. Návštěvník se na vystavených exemplářích zblízka seznámí s adaptacemi pro šíření rostlin od důmyslných háčků, kterými se plody zachytávají na srsti zvířat, po létací zařízení, která ve větru unášejí rostlinné potomstvo na desítky kilometrů. Prostor je věnován také ukázkám druhů, pro něž člověk našel vlastní využití.

Pokračovali jsme taktéž v celkové rekonstrukci australských botanických expozic. Na jaře letošního roku byly zbudovány tři nové skleníčky, které jsme postupně osázeli choulostivějšími zástupci zejména z řad australských endemických čeledí a druhů pobřežních vřesovišť. Patří mezi ně například masožravé rostliny jako láčkovice australská (*Cephalotus follicularis*), byblidy (*Byblis*) a různé druhy rosnatek (*Drosera*). Záhony navazující oblasti Nového Zélandu byly vyčištěny a obnoveny tak, aby mohly být v následujícím roce doplněny o sortiment druhů a kultivarů křovitých hebe (*Veronica*).

Celá sbírka rostlin Austrálie, Nového Zélandu a přilehlých oblastí se dočkala kompletní inventarizace při tvorbě publikace Flóra Australasie a oceánských ostrovů. Kniha zasazuje obsah našich sbírek do kontextu celkové diverzity a vývoje květeny v jejím domovském prostředí.

Doplňování o nové taxony probíhalo ve vznikající expozici Rostliny Hedvábné stezky. Přírůstky s původem z oblastí od Číny po Kavkaz obohatily záhony proti prodejně suvenýrů U Lemura a při hlavní pokladně. Do kultivace bylo v letošním roce přijato celkem 2237 položek rostlin. Sbírkové byly významně obohaceny o položky ze sběrů v Chile a Koreji získané od pražské botanické zahrady v Troji.

Spolupráce rovněž stejně hojně jako v předchozích letech probíhala s botanickou zahradou Univerzity Karlovy. Dendrologická zahrada Průhonice nám zase například poskytla k doplnění naší kolekce mnohé sorty hebe. Cenné přírůstky tvoří v neposlední řadě lokální sběry z Bornea a Mexika.

V zásobních pařeništích pokračovaly aktivity na záchranném programu pro koniklec otevřený (*Pulsatilla patens*). V kultuře byly napěstovány rostliny původem z lokality u Líšnice pro jejich repatriaci zpět do přírody. Výsadba proběhla ve spolupráci s AOPK na vytipovaná území, kde se za odpovídajícího biotopového managementu podaří snad druh udržet pro další generace. V rámci regionálního akčního plánu pro včelník rakouský (*Dracocephalum austriacum*) kultivujeme jedince původem z CHKO Český kras. U těchto rostlin probíhá každoročně sběr semen, která slouží k výsevům pro posílení původní populace na lokalitě Koda.

S koncem října se s vedením botanického úseku rozloučil Tomáš Peš, který se za poslední dekádu zasadil o to, aby Zoo a BZ Plzeň nejen prezentovala svou unikátní sbírku rostlin v komplexních biotopových expozicích, ale zároveň také aktivně přispívala k ochraně genofondu domácích taxonů. Za celou dobu jeho působení mu patří velké díky.

JH

Summary:

Rok 2023 byl pro botanické oddělení velmi pestrý, vznikla nová výsadba Severoamerické prémie, proběhlo několik revitalizačních úprav stávajících expozic a zároveň také nastalo období výrazných personálních změn.

Velké úpravy se letos dočkala část areálu zahrady nad výběhem lam vikuň. Svah, zarostlý dřevinami, který byl až do letošního roku nevyužívaným koutem zahrady se po rozsáhlých terénních úpravách proměnil v expozici Severoamerické prémie a užitkových plodin.

Jednotlivé záhony připodobňují typy společenstev od nízkostébelné až po vysokostébelnou prérii, lem původní vodoteče potom zahrnuje vlhkomilné druhy severoamerických rostlin. Výsadba je koncipovaná v moderním směru takzvaných extenzivních trvalkových výsadeb, které vyžadují minimální péči a mají nízké nároky na zálivku.

Celá výsadba se napojuje na políčka věnovaná užitkovým rostlinám původem ze severní a jižní Ameriky. Najdeme zde kulturní plodiny, jako brambory, papriky a rajčata, které doplňuje i méně známá zelenina a další plodiny.

Pokud se vydáme od prérijních výsadeb podél výběhu lam a kapybar, jistě si ve jihoamerické části zahrady všimneme také přestavby skleníčků s ukázkami suchomilných rostlin, především kaktusů, z oblastí Peru, Bolívie, Chile a Argentiny.

Na protější straně, při africko-asijském pavilonu, byla letos expozice okénko do soukromí rostlin rozšířena o dvě vitríny s kolekcí semen a plodů. Návštěvník se na vystavených exemplářích zblízka seznámí s adaptacemi pro šíření rostlin. Prostor je věnován také ukázkám druhů, pro něž člověk našel vlastní využití.

Pokračovali jsme taktéž v celkové rekonstrukci australských botanických expozic. Na jaře letošního roku byly zbudovány tři nové skleníčky, které jsme postupně osázeli choulostivějšími zástupci zejména z řad australských endemických čeledí a druhů pobřežních vřesovišť.

Celá sbírka rostlin Austrálie, Nového Zélandu a přilehlých oblastí se dočkala kompletní inventarizace při tvorbě publikace Flóra Australasie a oceánských ostrovů. Kniha zasazuje obsah našich sbírek do kontextu celkové diversity a vývoje květeny v jejím domovském prostředí.

Doplňování o nové taxony probíhalo ve vznikající expozici Rostliny Hedvábné stezky. Do kultivace bylo v letošním roce přijato celkem 2237 položek rostlin. Sbírkové byly významně obohaceny o položky ze sběrů v Chile a Koreji získané od pražské botanické zahrady v Troji. Cenné přírůstky tvoří v neposlední řadě lokální sběry z Bornea a Mexika.

V zásobních pařeništích pokračovaly aktivity na záchranném programu pro koniklec otevřený (*Pulsatilla patens*). V kultuře byly napěstovány rostliny původem z lokality u Líšnice pro jejich repatriaci zpět do přírody. V rámci regionálního akčního plánu pro včelník rakouský (*Dracocephalum austriacum*) kultivujeme jedince původem z CHKO Český kras. U těchto rostlin probíhá každoročně sběr semen, která slouží k výsevům pro posílení původní populace na lokalitě Koda.

S koncem října se s vedením botanického úseku rozloučil Tomáš Peš, který se za poslední dekádu zasadil o to, aby Zoo a BZ Plzeň nejen prezentovala svou unikátní sbírku rostlin v komplexních biotopových expozicích, ale zároveň také aktivně přispívala k ochraně genofondu domácích taxonů. Za celou dobu jeho působení mu patří velké díky.

